

40. Nulla causa finita potest agere in subjecta plura semper ac remotiora sine termino.
41. Infinitum actione sua ad omnes finitorum actiones immediate concurrere debet.
42. Nexus infinitum inter & finitum mutuus, non autem mutua est dependentia.
43. Essentia compositi qua talis tum in qualitate substantiarum componentium, tum in modo compositionis constat.
44. Nec datur unquam substantia composita.
45. Ens simplex oriri sine creatione, & interire sine annihilatione non potest: contrarium obtinet in composito.

EX PSYCHOLOGIA.

- a. Existit in nobis ens aliquod, quod & sui ipsius & rerum externarum conscius est: ens istud mentem, seu animam vocamus.
- a. Hec ipsa mentis nostrae existentia efficacissime probatur ex conscientia secunda, qua mens nostra, utpote actione sua, primum existentiae suae exercitium intuetur.
3. Quum mens nostra cognoscit corpora extranea, immo & corpus proprium, discernit inter ea tanquam objecta cognitionis, seu res cognitae, non vero tanquam cognoscentes; patet igitur eam se tum ab externis, tum a proprio corpore discernere.
4. Mens nostra conscia sibi est, se esse eandem, quae olim existerit, & existat hodieum cogitando: Cognitiones in eadem anima sibi aliae atque aliae succedunt: est igitur

zur mens nostra subjectum perdurans, ac variarum
modificationum capax, adeoque substantia, eaque, quia
mutabilis est, finita.

5. Capacitas recipiendi ideas rerum externarum per organa
sensoria: vis sentiendi externa: Facultas intuitum in
ipsas ideas convertendi, & continuatione ipsius in-
tuitus conscientias primas efformandi, sensus inter-
nus: Facultas intuendi hasce ideas & conscientias,
quatenus sunt adfectio animæ, sensus intimus. Di-
rectio intuitus in ipsas ideas, adtentio: Adtentio-
nis continuatio, reflexio: Facultas reproducendi ideas
olim habitas, phantasia: Ipsa reproductio illarum,
imaginatio dicitur: gaudet proinde mens nostra facul-
tatibus sentiendi externa, interna, intima, adtenden-
di, reflectendi, & imaginandi.
6. Nostras de rebus cognitiones dicimus obscuras, claras,
confusas, distinctas, incompletas, completas pro nu-
mero notarum discriminantium in iis observatarum. Si
nullum, aut vix aliquod discrimen advertimus, ob-
scura: Si aliqua, quæ sufficiunt ad rem cognoscen-
dam, & ab omni alia discernendam, clara: Si pau-
ca, confusa: Si plurima, distincta: Si tamen non
omnia, incompleta: Si denique omnia cognoscimus
discrimina, cognitio, seu idea nostra dicitur comple-
ta: Patet inde nostras de rebus cognitiones non posse
esse nobiliores ideis, quas de rebus istis habemus.

7. Rerum discrimina non, nisi per adtentionem continuatam adveri possunt: hinc tantum ope reflexionis distinctas rerum ideas seu cognitiones adquiri palam est.
8. Facultas Confusis rerum cognitionibus terminata, facultas cognoscendi inferior: ad distinctas completasque rerum notiones ope reflexionis eluctari potens, facultas cognoscendi superior audit: utraque praedita est mens nostra.
9. Bonum cognitum adpetere; malum vero aversari mens nostra potest: facultas hac adpetendi aut aversandi inferior dicitur; si cognitio tantum confusa: superior; si distincta praecesserit.
10. Ad omnem sensationem externam requiruntur teste experientia a) actio seu impressio objecti sensibilis in organa sensoria proportionata. b) Motus fibrarum organi proportionati analogus, & ad cerebrum, ipsamque in eo animae sedem propagatus. c) Idea seu perceptio in mente exorta inde, representans immediate motum objecti externi, ferientis organum. d) Perceptio & conscientia in sensu interno de ipsa idea seu idea sensualem, quae sola ultima menti ipsi, seu propria ipsius modificatio inest.
11. Pro labitu possumus nunc huic, nunc alteri objecto ad-movere organa sensoria proportionata; adeoque harum vel aliarum idearum praesentia dicto sensu nobis est libera; quae saepe sunt de rebus prorsus disparatissimis, nullum inter se nexum neque a priori, neque a posteriori habentibus: Mens igitur sola ex determinatione

) (X

essentiae

essentiæ non generat ideas sensuales; quod ipsum sensus intimi, talem generationem sicuti conscientias ipsas testari debentis, defectus confirmat.

12. *Mundus hic corporeus medium est per se aptum ad veram beatitudinem creature rationalis promovendam; bonitate igitur respectiva gaudet; hac vero careret, nisi elementa pollerent vi activa determinandi ideas sensuales. Aliqua proinde vis activa in ipsam animam elementis hisce abjudicari nequit. Ipsa adeo mens facultate hac passiva recipiendi ejusmodi in se actionem perficitur, & hac admissa optime explicatur idea sensualis genesis, existentie objecti externi, tanquam alienius ab ipsa mente atque idea sensuali distincti, cognitio. Leges idearum harum adsignabit Defendens.*
13. *Sensu intimo experimur, attentionis intuitum non semper respondere impressioni fortissime, immo nos modo ad hoc, vel aliud objectum, modo ad hanc, vel illam objecti compositi partem illam pro labitu dirigere posse: evidens ergo est, attentionis intuitum non in reactione repulsionis analogâ, eaque omnium maxima consistere, ut voluit Cl. Robinet.*
14. *Quam rerum singularium extra nos existentium imagines nobis representatæ, ideæ dicantur: intuitus vero in has, quo singulas a singulis discernamus, conscientia vel cogitatio prima sit: quum denique intuitus ille reflexus, quo conscientias primas ab ideis, earumque objectis discernamus ceu aliquid nostri, conscientia seu cogitatio secunda adpelleretur, patet nos duplici*

duplici modo cogitare posse, directe scilicet & reflexe.

15. Directio intuitus in ipsas ideas, adtentio est, & hæc continuata reflexio dicitur (exposit. 5.) tam prima igitur, quam secunda conscientia per adtentioem generatur. Quum vero ex sensu intimo constet, eandem esse mentem nostram, quæ totius objecti compositi, vel sensibilis conscientiam nanciscatur ope adtentio-
nis ita, ut, quod unius partis objecti conscium est, conscium etiam sit partis alterius, & totius compositi: Quum contra si adtentiois intuitus motus foret plurium elementorum simplicium, unum compositum efficientium; sicut plures essent motus parviores in pluribus elementis, ita deberent esse plures conscientie parciales in singulis istis, & nullum eorum totius objecti posset esse conscium; quia in nullo eorum omnes isti motus collecti forent: consequenter adtentio tam primam, quam secundam conscientiam generans non potest consistere in motu plurium elementorum simplicium; adeoque in simplice tantum substantia existere potest.

16. Quin, quum diversi motus in una eademque individua compositi parte esse nequeant; conscientia vero sit quedam in perceptionem ipsam reflexio, adeoque conscientia & perceptio inter se aliquo saltem modo distinguantur, & propter hanc distinctionem diversos ad se producendas modos requirerent, ne partialis quidem conscientia individuo ejusmodi compositi elemento inesse potest.

XX 2

17. Quodsi

17. Quodsi etiam gratis interim transmitteretur, singula elementa singulas habere perceptionum suarum singularum conscientias; nullum tamen illorum posset habere conscientiam illius, quæ in altera est, perceptionis: quum cogitatio quævis recipiatur in ente, a qua producit, adeoque elementum quodvis sibi, & non alteri cogitet.
18. Ridendi sunt etiam ii, qui individuas materiæ partes suas sibi mutuo perceptiones manifestare posse contendunt, quemadmodum homini homo sua cogitata patefacit. Hæc enim manifestatio materiæ per communicationem motus fieri deberet. Pone ergo, accedant ad se mutuo ejusmodi duo materiæ puncta per motum sibi perceptiones suas communicatura: impingant in se ex viis oppositis, viribus æqualibus. Elastica nisi erunt; destruetur motus omnis, adeoque perceptio, & igitur nulla erit communicatio. Elastica si fuerint, punctum quodvis tantum de motu, ac proinde etiam tantum de perceptione, hujusque conscientia deperdet, quantum communicat alteri: nunquam igitur eam, quam habet, sed immutatam perceptionem communicabit. Hoc autem omnino aliter in mente nostra se habet suæ ipsius perceptionis sibi conscia. Adde communicationem ejusmodi moram postulare saltem aliquam, quam tamen non experitur mens nostra. Eadem enim homo, cui manifestantur cogitata ab alio, se nunquam putat esse ens unum cum manifestante, neque manifestans cum eo, cui manifestavit; contrarium rursus in mente nostra est.

19. Si ad unam earum perceptionum accedat alia; prior non mutatur: & si plura simul percepta singillatim considero; manent eadem: ergo mens nostra perceptionum suarum eo, quo in singulis partibus sunt, modo sibi conscia est.

20. Ex positione decima sexta patet, nec singula materiae puncta posse habere conscientiam integram totius objecti a nobis percepti; quod evincitur etiam ex absurdo, quo sequeretur tot esse animas, quot essent simplicia in nobis istius materiae ad cogitandum apta puncta.

21. Iudicium (ex Logica) est annuitus mentis identitati aut distinctioni duarum idearum inter se praestitus. Ad ferendum igitur quodvis iudicium requiruntur notiones a) subjecti, b) praedicati, c) utriusque inter se identitatis aut distinctionis. Quodsi igitur iudicare materia posset, praeter motum illum, quo annueret identitati aut distinctioni duarum idearum inter se requirerentur adhuc alii tres diversi motus, quibus scilicet ideam subjecti, deinde praedicati, & demum utriusque inter se dis- aut convenientiam cognosceret: requirerentur itaque in uno eodemque individuo materiae puncto quatuor motus diversi, uno eodemque tempore praesentes, quod prorsus esse contra physicas motuum leges; in aprica est. Materia igitur, sicut nec simplices habere potest perceptiones, harumque simul conscientias, ita nec iudicare valet.

22. Actus mentis, quo ex identitate aut distinctione duarum idearum cum quapiam tertia illarum identitatem

- aut distinctionem inter se colligo, ratiocinium est. Ad quodvis proinde Compleverum ratiocinium tria requiruntur judicia: Hæc æque; sicut idearum perceptiones, in motione materiae consistere nequeunt; ergo nec ratiocinium motu materiae nasci ullum potest.
23. Ex hætenus positis abunde liquet, nec individuum materiae punctum unicum, nec plura seorsim spectata cogitare posse. Quum vero ante multos annos prætorum reminisci adhuc valeamus, & particulis aliis atque aliis e corpore sublatis, & aliis in illarum locum substitutis idem experimur eis illud, quod in nobis cogitat; particula individua in massam collectæ seu corpus nostrum cogitare non potest.
24. Actiones omnes sunt substantiarum & non modorum, compositio modus duntaxat est, vis itaque cogitandi in compositione corporis nostri consistere nequit.
25. Corpora alia non cogitant, ergo & nostri corporis affectio essentialis vis cogitandi esse nequit. Immo nec organizatio, utut artificiosa, hac vi adfecta esse potest. Est enim ea compositio, & quidem materiae ad cogitandum prorsus ineptæ pariter inepta.
26. Vis cogitandi impossibilis est cum proprietatibus materiae cognitis; ergo frustra refugium quaerunt Materiales philosophi in proprietatibus illius incognitis.
27. Compositum nullum cogitare potest; potest autem anima; ergo simplex est ea.
28. Nullum materiae punctum etiam simplex cogitare potest etiam materialia, multo minus spiritualia; ad omnem
status

status sui mutationem ab externo determinanda est materia: anima se determinare ipsam potest; potest cogitare materialia & spiritualia, simplicia & extensa: est igitur ipsamet spiritualis.

29. Spiritus est substantia intellectu & voluntate prædita; mens itaque nostra spiritus est.

30. Motus varii ad arbitrium animæ in variis corporis partibus exoriuntur, & cessant: certis pariter moribus corporis, anima etiam inscia aliunde exortis, continuo convenientes perceptiones passivæ & mutationes in mente respondent: arctissima proinde inter actiones mentis & corporis harmonia est.

31. Quando ex arbitrio animæ motus corporis consequuntur, experimur intus, semper intervenire conatum mentis nostræ, & quidem illi, quem intendit, motui commensuratum. Quodsi motus iste in corpore re vera mentis nostræ actione fieret; quum mens tantum actiones suas immanentes sentire possit, & solus iste conatus non vero illius effectus motus videlicet, illi sit internus: sequitur alium non posse esse sensum intum; etiamsi re ipsa mentis nostræ actione motus isti in corpore efficerentur.

32. Quum agere sit esse rationem realitatis diversæ, actione autem immanente æque, ac transeunte mentis in corpus realitas quædam ab ipsa mente diversa existentiam obtineat; patet, terminum duntaxat in utraque actione esse diversum, ceterum in genere actionis convenire utramque, atque ideo minime implicare.

33. Præ-

33. *Præjudicium ergo nudum est, per spiritum intelligere duntaxat substantiam vi intelligendi & volendi præditam sine vi repellente & motrice. Certe substantiæ materiales motu suo & alias substantias materiales ad motum concitare possunt, ut patet ex generalibus motuum legibus. Realitas igitur est vis motrix substantiæ ignobiliori competens; quare igitur nobiliori, scilicet menti nostræ, non conveniat? Immo vi muneris sui ab auctore impositi, conservandi scilicet corpus & removendi ab eo res noxias, non modo summo jure competere, verum & necessaria esse talis movendi facultas videtur.*
34. *Neque vires cogitandi & movendi corpus ita sunt distinctæ, ut duas substantias realiter distinctas efficerent: sunt enim vires sibi mutuo subordinatæ ad communem finem, ad ideas videlicet ope motus corporis, & ad cogitationes acquirendas ope intuitus in illas, adeoque in una eademque substantia compossibiles.*
35. *Actio elementorum in animam, cum actione mentis in elementa, in genere actionis transeuntis convenit, neque ulla ostendi potest inconvenientia inde secutura; si elementis tribuatur actio in animam: nihil ergo obstat, quominus & ipsa elementa agere in animam dicantur.*
36. *Systema influxus physici mutui hypothesis est explicando corpus inter & animam commercio aptissima.*
37. *Systema assistentiæ, uti & Harmoniæ præstabilitiæ pluribus ex capitibus minus satisfacere videntur.*

38. *Tournemineanum*, quum supponat resistantiam corporis adversus animam sine actione concipi posse, contradi-
ctione laborat.
39. *Quum* ens simplex partibus careat; si perit, ita perit;
ut nihil illius remaneat: anima igitur non aliter, ac
per annihilationem perire posset.
40. Nulla causa creata annihilare quidpiam potest, quia
annihilatio esset cessatio a conservatione, conservatio
continua creatio, & sicut haec, ita & ista non conve-
niet enti contingenti: Conservare propterea quum non
possit ens contingens aliud; etiam annihilare non po-
test: nullum ergo ens contingens annihilare mentem
nostram potest.
41. *Vis cogitandi* vita est animæ ipsius essentiam constituens;
quare, sicuti per vires creatas existentia spoliari nequit
mens nostra, ita nec vi cogitandi per eas privari potest.
42. *Mens* a corpore etiam soluta proxime completa gaudet
facultate, continuandi cogitationes & volitiones ope
phantasiæ, memoriæ, acuminis, rationis & volunta-
tis; quippe quibus propriis animæ virium naturalium
actionibus nihil alioquin materiale seu in cerebro, seu
in corpore per se immediate respondet, & ad quas om-
nibus rationibus possibilitatis gaudet ratione specierum
phantasticarum, & simul rationibus sufficientibus exi-
stentiæ ob vires substantiales sensus interni, atque
inrimi, & appetitus, immo & facilitate eas actiones
producendi, ob habitus in vita humana adquisitos. Ad-
de mentem ab occurso, incursumque elementorum novas

ideas excitatrices adquirere posse: Vis igitur ista cogitandi non esset vis mortua, non impedita.

43. *Ex infinita Dei benevolentia etiam ad extra operantis, & providentia evidenter sequitur, mentem humanam esse immortalem.*

EX THEOLOGIA NATURALI.

1. *Existencia Dei demonstrari potest argumentis metaphysicis, physicis & moralibus.*
2. *Deus est ens absoluta necessitate existens, adeoque existit a se, & omnibus perfectionibus possibilibus puris gaudet.*
3. *Plures existere Deos ex ipso hujus infiniti entis conceptu implicat.*
4. *Intellectus divinus est essentialis determinatio naturæ divinæ ad intelligendum omne id, quod intelligi potest.*
5. *Deus voluntate gaudet, eaque perfectissima, immutabilis, liberrima tamen in iis, quæ extra se agit.*
6. *Omnipotentia sua efficere potest omne id, quod pugnantia non continet.*
7. *Ad perduractionem rerum ab ipso creaturarum necessaria est conservatio ipsius directæ, seu positivi illius voluntatis divinæ decreti, cujus efficacitate de nihilo sunt conditæ, continuatio.*
8. *Ad omnes entium creatorum actiones concurrat concursus immediatus.*
9. *Providentiissime etiam totum hoc universum gubernat, ita, ut nihil omnino in illo sit, quod ipsius divinæ providentiæ non subjiciatur.*